

נקודות לא מקצועיות הנוגעות לכלכלה

בסוף המאמר הוספתי שאלות משוב, שאתרגם בכל ראש חודש לסטטיסטיקה של משאל-עם לא רשמי, אשר תוצאותיו ישלחו כל ראש חודש למרכז מחקר ומידע של הכנסת, על מנת לאפשר גישה אליהם לכל – ובראש וראשונה לחברי הכנסת ושרי הממשלה: דעתך תישמע.

מטרת הצעותי הבאות אינה חזרה לקביעות של ימי הביניים ואינה כלי לריסון עליות מחירים "אמיתיות". מטרתי היא מסחר הוגן ומחירים הוגנים. אם קיימות שיטות אחרות כדי לגרום לשוק להתנהג בצורה הוגנת – אשמח ללמוד: איני מומחה, איני כלכלן, איני סוציולוג ואיני פוליטיקאי.

מקנן בי זיכרון עמום של קניית לחם אחיד במחיר קבוע בחוק... זה היה אך לפני שנים מעטות. עם פרוץ עלינו המגיפה האחרונה, לחם זה נעלם מהמדפים. בהתחלה אמרו בכל חנות "בגלל הקורונה קיים סיכון של הדבקה" – ובאמת ראיתי רק לחמים עטופים בניילון מזהם; אגב, רוב הלחמניות לא עטופות: אלה כנראה אינן מעבירות וירוסים, ורק לחם אחיד מדבק. האמת הפשוטה היא שלחם חתוך ועטוף יקר יותר לקונה בכארבעים אחוזים. התוספת ליצרן אינה עולה על שני אחוזים: הרווח המיידני עצום! ולהפתעתי, יש הקונים¹.

בגלל צעקות מוצדקות², ממשלתנו פיזרה כספים לכל המקורבים או הצעקנים.

באופן מגוחך, מחיר הדלק עולה (הרבה) או יורד (קצת), אך רכיב המס המוטל עליו אינו יודע לרדת; הוא כן מצליח לעלות.

פירוש הדברים האלה ותופעות דומות הוא שסכנת אינפלציה תורגש ותתחמם בקרוב. טבע האינפלציה הוא שהיא מסתחררת וקל מאוד לאבד שליטה עליה – עד שחייבת לבוא פעולה כואבת של תיקון, בה כולם סובלים: גם הקונים, גם היצרנים, גם היבואנים, גם השכירים, גם העצמאים, גם המדינה וגם השלטון. אך ברור שמי שיסבלו יותר יהיו דווקא מי שכבר קשה להם, אבל מי הם?

על כן, אני מודה כאן לכל המנצלים את "המצב" כדי להוסיף לרווחיהם, כל מי שיהיו – והלוואי גם אני בין המנצלים והמתעשרים על גב אחרים. על אף שאיני כלכלן, איני סוציולוג, איני רב ואפילו לא פוליטיקאי, רשמתי כאן כמה נקודות שהייתי רוצה לראות ביישומן. אם תסכימו להן, נא כתבו לחבר הכנסת המועדף עליכם בסגנון הזה:

אני [שמי, בן אבי (משפחה?) ואמי (לבית משפחה:)] מ[שכונתי בישוב מגורי], אזרח וריבון בארץ, מבקש ממך כנציגי בכנסת ישראל לפעול לקביעת עקרונות והגדרות אלה וליישום פעולות אלה:

¹ לא אקנה לחם עטוף, ממש לא. אני מוכן לשלם ביוקר בעד סחורה טובה או נחשקת, אבל אני שונא שקרים גלויים או סחורה לא טריה: פרוסת לחם חתוך מאבדת את כל טריותה תוך השעות של הובלתו אל החנות. בהגדרה כמעט, לחם חתוך עטוף אינו טרי.

² לפעמים לא כל כך: לא כולנו חיים מהיד אל הפה. יש חוסר הלימה מוזר בין צעקות השבר לבין ריבוי הטיסות לנופש בחו"ל, קצב רכישת דירות להשקעה ורכבים חדשים, שהתגברו "בתקופה קשה זו".

- נהוג שמשרד החינוך משלם את שכר המורים באמצעות רשויות השלטון המקומי, אבל אינו משלם על סגל ההוראה המשלים: אותו מוסד ואותם לקוחות, אולם שניים או שלושה מעסיקים, כאשר מחשבים גם את קבלני המורים. נהוג שהרמטכ"ל מחליט על גובה הפנסיה של הקצינים במילואים – והם כבר לא בצבא ופעילים במערכת הביטחון. נהוג ששר הבריאות מחליט על שכר עובדי מערכת הבריאות הממשלתית – אבל לא על שכר עובדי קבלן וכוחות העזר באותם מקומות עבודה בדיוק. נהוג שהאוניברסיטאות מקבלות מענקי מחקר ובו בזמן מחליטות עצמאית על שכר הסגל הבכיר מתוך תקציבים אלה – הסגל הזוטר אינו רשאי. כל אלה טעויות וניהול לא תקין: שכר עובדי הממשלה, על ענפיהם ומומחיותיהם, צריך להיות משולם ישירות רק על ידי הממונה על השכר במדינה ואסור לבעלי כוח החלטה מקצועית בהסתדרויות העובדים להתערב בשום צורה בנושא זה³. וכך בכל ארגון: הנהלה אחת, מערכת אחת, אחראי שכר אחד.
- פקיד במשרד ממשלתי או ציבורי אחר, לא יעכב תשלום לחייב על ביצוע עבודה מעבר לחודש אחד בלבד (שוטף). היה והתשלום עוכב מעבר לתקופה זו (שוטף + משהו), הפקיד האחראי לעיכוב מפוטר מנהלית לאלתר והסכום לשלם טופח ב-5% נוספים לכל חודש עיכוב. התגלע סכסוך משפטי בין המזמין לבין המבצע או הספק, הסכום לשלם אינו גדל עד להחלטה הסופית של שופט או בורר. היה וגורם כלשהו במנגנוני השלטון מעקב סדרתית תשלומים, הוא אינו רשאי להמשיך במשרתו.
- חברת ביטוח לא תעכב תשלום פיצוי ל"מקרה ביטוח" מעל 30 ימים בלוח השנה. עברה תקופה זו, הסכום לתשלום מוכפל מדי חודש ימים, ללא יכולת ערעור – כי זו הפרת חוזה מהותית.
- פדיון קרן ביטוח חיים, קרן השתלמות או קרן פנסיה ישולם תוך שבועיים מיום השלמת מילוי כל האישורים והטפסים הדרושים. אפ התשלום מעוכב, הסכום יוכפל כל חודש בלוח השנה והכפל יצורף לקרן בחודש הבא, ללא יכולת ערעור – כי זו הפרת חוזה מהותית. זאת בנוסף לכל קנס או עיצום שבכוח הממונה מטעם משרד האוצר עלול להטיל.
- שכר עובדים יומיים ישולם בסוף אותו היום ולא למחרת. שכר עובדים שבועיים ישולם לכל המאוחר בתום שעות העבודה של יום שישי. שכר עובדים חודשיים ישולם לכל היותר שלושה ימי עבודה אחרי תום החודש. עיכוב בתשלום כאמור יזכה את העובד בתוספת אוטומטית של 1% מצטבר לכל יום, כולל שבתות וחגי ישראל. אם שולם שכר חלקי במועד, רק יתרת התשלום תישא ריבית מצטברת של 1% לכל יום עד ליום ביצוע מלוא התשלום בפועל⁴. הוראה זו תקפה במגזר הציבורי כבמגזר הפרטי.
- המדינה אינה רשאית לתכנן הוצאות תקציביות גבוהות מסך הכנסותיה המתוכננות ממיסים: חריגה מגובה הכנסותיה מותרת בגין מלחמה או אסון טבע בלבד – אך אינה מחייבת העלאת מיסים אוטומטית. על כן, רצוי למתכנני התקציבים להקצות בתקציבים

³ אפשר לסמוך על הסתדרויות העובדים שימצאו עילות אחרות לשביתות, שהן עיקר מהותן.

⁴ מקדמה על תשלום השכר, על פי בקשת העובד, אינה מזכה את השכיר בתוספת, כמובן.

לא סכומים מוחלטים, אלא אחוזים ושברי אחוזים בלבד, במיוחד כאשר התכנון הוא רב-שנתי.

- משרדי הממשלה השונים אינם רשאים לחרוג מהמוקצב להם על פי הכנסות המדינה בפועל. לאחר אישור התקציב, אם יחידה, חברה או משרד ממשלתיים יחרגו מתקציבם, הדרג המאשר את החריגה מפוטר מנהלית, גם אם הוא דרג נבחר, משרת אמון או דרג מנהלי או פקידותי מקצועי כלשהו.
- משרד ממשלתי או כל יחידה ממשלתית אחרת הסמוכה לתקציב המדינה, שלא השתמשו במלוא התקציב מסיבה כלשהי, יתרת התקציב תמשיך לעמוד לרשותם לתקופה התקציבית הבאה – אך לא יותר זמן מכך. בולמוס הוצאות בסוף תקופה תקציבית מעיד על ניהול לא מדויק ולא נכון, על ניצול לקוי, על תחשיבים שגויים לכתחילה, וכל הנהלת היחידה או המשרד מפוטרים לאלתר ללא פיצויי פיטורין בגלל ניהול לא מקצועי.
- סוחר לא ירוויח מעל 20% עלות סחורתו וגובה ההוצאות הקשורות אליה, בתוספת המיסים שעליו לשלם (מכס, מע"מ וכדומה). הרוויח יותר, גובה המיסים שעליו לשלם יעלה בהתאמה באותם אחוזים, כי "לא תשיך לאחריך נשך כסף" – כולל גרימת אינפלציה.
- המדינה חייבת לבטל כל מס ישיר או עקיף, המושתת על חלק בלבד של המוצרים או של השירותים, או על חלק מהתושבים והאזרחים: אין יוצא דופן בדמוקרטיה שוויונית.
- כדי להקל על האזרחים, המדינה חייבת לאחד את כל רשויות המס לסוגיהן לרשות אחת בלבד. לעניין זה, התשלומים למוסד לביטוח לאומי נחשבים גם למס.
- לאורך השנים התברר ששיטת המכרזים אינה מבטיחה תשלום נמוך בעד מוצר או שרות מהרף העליון, ולרוב גם מתוכנן מראש "שלב שני" לא הוגן ללא מכרז פומבי. השיטה הזו אינה מונעת דיונים משפטיים או שוחד, אך מניסיון של שנים, היא כן מבטיחה איטיות וטיב ירוד.
- פורסם מכרז והזוכה מגיש בבוא הזמן דרישה ל"שלב שני", יו"ר ועדת המכרזים של המזמין, מנכ"ל הזוכה, החשב והיועץ המשפטי של הזוכים – כל אלה נשלחים לשנת מאסר מנהלי אחת. במכרז, לא הזול אמור לזכות, אלא הטוב, והתהליך הוגן וגלוי.
- ממסר בנקאי תקין ומלא (בלעז: שיק), נושא תאריך עבר, שהוסב או לא, ונשמר ללא תנועה במקום כלשהו מעל שלושה חודשים – פג תוקפו אוטומטית בתום שלושה החודשים ללא תנועה ואין אפשרות לפנות להוצאה לפועל, כי מדובר ברמאות גסה. אם מדובר בשטר עם ערבים, לא ניתן לפנות אליהם לפני שפנו קודם לנושה.
- תשלום המגיע כדין לתובע (פיצוי ביטוחי, החזר מס, תשלום פיצוי ממס רכוש וכדומה) שלא שולם לזכאי במלואו תוך שלושה חודשים לכל היותר מיום הגשת התביעה, ישא ריבית מצטברת של 5% לטובת הזכאי, לכל חודש עיכוב.
- קרה נזק ביטוחי, החייב שילם אך הנפגע לא תיקן את הנזק בהקדם האפשרי, התשלום יוחזר לחייב על ידי הזכאי כעבור שלושה חודשים, בתוספת 5%.
- רכב חברה ישאר בשימוש החברה 5 שנים לפחות⁵. גבול זה תקף גם לגבי רכבים בעסקת "ליסינג".

⁵ אלא אם החברה מתפרקת מנכסיה ומכריזה על פשיטת רגל.

- איש פרטי שמחליף רכב תקין (לא הורד מהכביש בגלל תאונה קשה) לפני תום 5 שנים נסיעה בו או הוכח שנסע בו פחות מ-20,000 ק"מ בעצמו, פרמיית הביטוח שלו מוכפלת: הוא לא הספיק להתרגל לרכבו הישן וכבר מהווה סיכון עם רכב חדש⁶.

מגבלות כלכליות

- משפחה (איש, אישה וילדיהם גם יחד) אשר להם בית או דירת מגורים אחת יכולים להחזיק בנוסף עוד שתי דירות או שני בתים ללא תשלום מס רכוש, למען הבטחת רווחתם ועתידם הכלכלי. דירה רביעית או יותר יחייבו את המשפחה המחזיקה בה בתשלום מס רכוש שנתי בגובה 10% עלות הנכס הנוסף, וזאת בנוסף לחיוב מס רגיל על הכנסה בדמות דמי השכירות המתקבלים. הדבר נכון בין אם בעלי הרכוש גר בארץ, בין אם תושב חו"ל.
- כל מי שמקבל פרסומת או תעמולה לא מוזמנות דרך המחשב או הטלפון הנייד שלו רשאי להגיע לתחנת משטרה, להתלונן נגד המפרסם, ולצאת במקום עם ש"ח פיצוי מנהלי אוטומטי⁷. ההתקפות על הפרטיות והמנוחה מטרידות. איני רוצה לקבל שלא ביוזמתי המפורשת והעצמאית תעמולה של כמה מפלגות, הצעה להלוואה או לביטוח, הזמנה לביקור בבית אבות, הטבה בשירות זה או אחר, הצעה להשקעה, "חדשות" או הצעה לשירותי מין.
- איני צריך עזרה בסקר שוק לא יזום על ידי. כשאמצה, אבקש זאת בעצמי!
- מבקשים שרות מגורם כלשהו: מתקשרים ובשעה טובה מגיעים לתפריט הודעות מוקלטות – הכוללות בעיקר פרסומת עצמית והנחיות לא קשורות למטרת פניתנו. ובכן, מוצע בזה לחייב את זמן השיחה על חשבון בעל ההודעות ולא על חשבון המתקשר הנואש.
- חנות או רשת חנויות מזון שאינה מציעה למכירה מוצרים בפיקוח מדי יום⁸, אך מציגה מוצרים מאותו סוג יקרים יותר בלבד, דינה להיסגר לאלתר לחודש ימים, תוך תשלום שכר מלא לכל העובדים.
- עסק או ארגון שמחיריו רק עולים למשך עשור שנים או יותר אינו עוקב אחרי תנודות השוק, אלא יוזם אינפלציה: אותו עסק או ארגון⁹ יפסיקו את פעילותם בעוון גזל ועושה וכל הנהלתו תעמוד לדין. אגב כך, התייעלות לעולם אינה עילה להעלאת מחירים: היא סיבה נכונה להורדתם.
- לעולם שכיר יקבל ביד או בחשבון בנק לפחות שכר מינימום המתאים למקום מגוריו, ולעולם ישאירו בידי עצמאי עובד סכום השווה לשכר חודשי מזערי, גם אחרי קנס או עיצום כספי, גם אחרי השתתפות עצמית¹⁰ בתשלום ביטוח, גם אחרי עיקול, או כל מגבלה אחרת שתוטל עליו: אין לדון עובד לגווע ברעב איטי וארוך. הוראה זו תקפה גם כאשר החייב אינו מקבל מזומנים ביד, אלא משתמש בכרטיס אשראי או בארנק אלקטרוני.

⁶ סטטיסטיק, הוכח שנדרשת נהיגה של 20,000 ק"מ ברכב כדי להכיר את תכונותיו ולהתרגל עליו כראוי.

⁷ והמדינה תפנה לשיפוי אל המפרסם.

⁸ היכן עוד מוכרים לחם אחיד לא חתוך ועטוף ניילון מזהם? איפה חלב פשוט או ביצים בכל ערב חג?

⁹ אפילו הוא ממשלה. בנקרה זה, המנכ"לים של משרד האוצר ומשרד הכלכלה יעמדו לדין.

¹⁰ של המעביד! הרי המעביד יזם את הביטוח.

- גובה פנסיה תקציבית לא תעלה על גובה שכר הממוצע במדינה ולא יפחת מגובה השכר המזערי במשק על פי חישובי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה - יבורך וירוויח מי שחסך באופן אישי כל עוד עבד.
- כל הנמנה עם כוחות הביטחון והוצא לגמלאות בתום שירותו אך גילו קטן מגיל הפנסיה לשאר עובדי המשק, לא ימשיך לקבל פנסיה בגין שירותו אם הוא עובד בעבודה כלשהי – אפילו בהתנדבות, חינוך – מעבר לשישה חודשי הסתגלות או לשנתיים השלמת לימודים אקדמאיים. מעבר לתקופה זו, הפנסיה המגיעה לו תהווה ותעמוד במלואה לרשותו בגיל הפנסיה הרגיל במשק¹¹.
- למען ההגיונות בניהול המשק, שכר הבכירים (סגל א') יוצמד לשכר עובדת סוציאלית מתחילה בלבד. למען הגיונות בניהול המשק, שכר הקצינים הבכירים במערכות הביטחון יוצמד לשכר מורה מתחילה, בוגרת סמינר, בלבד. שכר עובדת סוציאלית מתחילה או מורה מתחילה יעלה – גם שכר הבכירים יעלה בהתאם, במונחים כספיים מוחלטים¹².
- מאחר ואפשר להשתמש בטלפון הנייד כארנק אלקטרוני, כל המחזיק בטלפון שאינו שלו – דינו כגנב המחזיק בארנק זולתו. הוראה זו תקפה גם לגבי שוטר המבצע חיפוש רעיות בטלפון¹³.

יבוא עובדים זרים

שלא כמו בשאר המדינות, בהן האוכלוסייה עצמה כוללת כל מני פועלים ותפקידים, כידוע כל ישראלי הוא לפחות מנהל; יש אומרים "בן מלך". ראיתי אפילו ערים בהן אין קופאיות ומטאטאי רחובות וחייבים לשנעם מערי מסכנות קרובות¹⁴: זה עיוות מוחלט וזה לא טבעי. יש ויש, בכל מקום, אנשים שטובים גם במסחר, גם בעשייה ידנית, גם במתן שירות, גם בהגות וגם בניהול. במשך מאות שנים, חייבו את היהודים לעסוק במקצועות מסוימים, גם כאשר זה לא התאים להם. יש לי כמה חברים ומכרים שגדלו להיות מורים וכל מני תפקידי ניהול ורק בגיל זקנה "גילו" שהם אוהבים דווקא להיות בנאים – והם טובים בזה! אני מכיר כמה "תלמידי חכמים"... שלא מצאו את מקומם הממשי על ספסלי הלימוד כל היום, אבל בחשמל הם מוצלחים. וכיוצא באלה עד בלי די.

מסקנתי ראשונה: עיר, שאין בה נהגים, קופאים, עובדי ניקיון, בנאים מקומיים – בקיצור בעלי מלאכה ונותני שירותים מגוונים – אינה עיר של ממש, אלא ייצור מלאכותי, שאין לו זכות קיום עצמאי. על כן, חייבים להכפיל בעיר כזו את הארנונה, כדי לכסות על העלות של הסעות עובדים מיובאים אליה. חובה לשלם חלק ניכר (לפחות חציה) של תוספת הארנונה הזו כשכר נוסף לעובדים המיובאים מישוברים אחרים. בנוסף, לעיר כזו לא תמונה עירייה והיא יכולה רק להיות שכונה סמוכה לעיר בעלת גיוון בעלי מקצוע.

¹¹ מטרת הוראה זו באה למנוע פגיעה בשכר שאר האזרחים בתפקיד האזרחי החדש של הביטחוניסט לשעבר.

¹² לא באחוזים.

¹³ חיפוש רעיות בטלפון נייד יעשה רק ברשות מפורשת ובנוכחות הנחקר ועד נוסף (עורך דין, קצין, בן זוג, וכדומה).

¹⁴ לדוגמא: אין קופאית אחת שנולדה או גרה במודיעין או בסביון. פלא עולמי!

מסקנה שנייה: מדינה, שחייבת לייבא עובדים לכל מני מקצועות, אינה מדינה עצמאית ואין לה זכות קיום משל עצמה. אם אנחנו באמת מתכוונים להיות מדינה עצמאית, לא סביר שבמקצועות שלמים עוסקים רק זרים. אני מבין הבאת מומחים להוראת דבר-מה ושמח עליה. אבל איני מבין יבוא קבוע של עובדי כפיים או עובדי דחק, אלא אם הכוונה היא להודות בכישלון החברה שלנו בכללותה.

תהיך כלכלית, שהיא מסקנה שלישית: איני מבין גם איך עובדים זרים, החיים בינינו לאורך שנים ומקימים בינינו משפחות, מסוגלים לחיות במחירי הארץ, ואילו יהודי שנולד כאן טוען שאינו מסוגל. כנראה שהתדמית בארץ חריפה וחזקה יותר מההיגיון או היכולת האמיתית: זו מחלה נפשית של חברתנו.

משילות כלכלית

עמותה, שותפויות, חברות משפחתיות, חברות בערבון מוגבל, חברות ציבוריות, חברות ממשלתיות, חברות בורסאיות – כולן חייבות בדיווח פומבי ובביקורות של רואה חשבון, באישור ממונה על סוג ההתאגדות ובעוד כהנה וכהנה בקרות. חברות עות'מניות פטורות מכל אלה: הן מחוץ לחוק, פשוטו כמשמעו ויש לבטל מייד את כל החברות העות'מניות.

ארגון או התאגדות כזו או אחרת שאינם פועלים בהתאם למה שהם מפרסמים בתקנון שלהם, שמו את עצמם מחוץ לחוק. התברר שארגון מפרסם שהוא פועל "בעד" מטרה מסוימת, אך בפועל עיקר עיסוקו הוא "נגד" משהו אחר או בעד חברי ההנהלה או אנ"ש מסוימים בלבד – הוא עבריין וצריך לכלוא לאלתר את כל המנהלים ובעלי העניין של ארגון זה לשנת מאסר מנהלית. צריך גם להחרים את כל רכוש הארגון ושל בעלי התפקידים בו לטובת מי שנגדו פעל הארגון. איני מבין איך הממשלה ובתי המשפט מתיחסים באהדה להסכמים קיבוציים. עוד לא פגשתי בארץ קבוצה בה כולם מסכימים בדעה אחת... יש כאן רמאות רבתית, כנראה, או עצלות מחשבתית, או שתיהן ביחד...

ארגון כלשהו שפועל נגד מדינת ישראל או מי מאזרחיה או מפר את הוראות חוקיה¹⁵ מסיבה פוליטית¹⁶ או דתית, גלויות או במסווה, כל בעלי התפקידים בארגון יכלאו לחמש שנים מנהלית בבידוד, וכל רכושם בארץ יוחרם לטובת המדינה או האזרחים – בין כיחידים, בין כקבוצה או קהילה – שנפגעו מפעילותו. שאר המשתתפים לארגון כזה או המשתתפים פעולה עם ארגון כזה יקנסו קנס של 100,000 ש"ח על כל חודש פעילות בו. הוראת הכליאה והחרמת הרכוש תקפה גם אם מדובר באזרח חו"ל.

מאחר ואנחנו מתיימרים להיות חברה דמוקרטית, ראוי לאפשר מה שנקרא "בחירה בתקצוב" – כלומר לאפשר לכל אזרח המשלם מיסים להחליט לאן לנתב 1% מסך מיסיו

¹⁵ יש לזכור: תב"ע מאושר נהנה ממעמד של חוק.

¹⁶ יש לזכור ולהפנים היטב שאין דבר הנקרא "החוק הבינלאומי". כן קיימות אמנות וקיימים הסכמים.

שלו (לא של העסק!) לכל מטרה שירצה. משרד האוצר חייב לכבד את רצון החייבים במס, בתנאי אחד: אין להסכים להעביר תשלום לארגון, לעמותה או לחברה הפועלים נגד מדינת ישראל, נגד הציונות או נגד היהדות – כי מדינתנו היא מדינה יהודית בהגדרתה. אם החייב במס מציין משרד או ארגון ממשלתי כבחירתו, עליו "לצבוע" את בחירתו (למשל אם בחירתו היא צה"ל, יציין "לציוד הגנתי", "תוספת לחיילים בודדים" וכדומה).

המועצה ל...

במדינת ישראל השכלנו להקים שפע מועצות ל"משהו", העוסקות כולן בהנפקת הוראות, מכסות, הגבלות, רישיונות, פיקוח מחירים... ובקבלת תקציבים מהמדינה, אשר אמורים להיות מחולקים לחברי המועצה. החברות במועצה אינה מרצון – היא חובה על פי חוקים, כי מדינתנו מתנהלים בדמוקרטיה ליברלית, בה לכולם כושר החלטה עצמאי, לכאורה. גם חברי המועצה משלמים דמי חבר – מרצון או שלא. מועצות אלה מעסיקות פקידים מקצועיים בשכר – כלומר, שאינם עוסקים ביצור בענף הנדון – ונראה שיש כאן פתח לבעיות מוסריות. מוצע שהמדינה לא תתקצב לעולם שום מועצה (למשהו) ושתקציב הגוף הזה יהיה תלוי רק בדמי חבר מרצון (לא חובה!).

פיקוח מחירים

המדינה קובעת מחירים – כלומר, לפעמים המדינה דואגת שהיצרנים לא ירוויחו יותר מדי אך בו בזמן הצרכנים ישלמו כמה שיותר. גם המדינה וגם הסוחרים מעדיפים להתעסק רק עם ספקים בודדים כדי לחסוך בניירות ובריבוי כתובות – כלומר, מעדיפים מונופולים ו"בלעדיים". אין שום הגינות בהליכים אלה.

אני מבקש שיצרן לא יוכל גם להיות יבואן של מוצר דומה או מתחרה (ולחפץ).

אני מציע להסיר כל פיקוח מחירים, בכל תחום. ברור שהשוק ישתולל למשך כמה חודשים וכולם יפגעו מהצעד הזה: גם היצרנים, גם הסוחרים, גם הצרכנים, כי כל אחד ינסה להרוויח יותר על חשבון האחרים תוך הפחתת חשיפתו לסיכונים. אלא שכעבור תקופת השיגעון, השוק יתייצב בהכרח, בתנאי תחרות יותר הוגנים מהיום.

יחד עם הסרת הפיקוח על המחירים המקומיים וכדי למנוע התמוטטות כלכלית של ענפי יצור שלמים, המדינה חייבת לאסור, לפחות זמנית, על כל יבוא מתחרה במחירי היצף – למרות אי הנעימות הדיפלומטית הצפויה.

יחד עם הסרת פיקוח על מחירי מוצרים או שירותים, המדינה חייבת לקבוע רף מקובל של פערי תיווך: הצעתי – 20% רווח הם הרף העליון. במילים אחרות: כל מי שמרוויח מעל 20% רווח על השקעותיו ותשומותיו ייקנס באחוז מס הכנסה דומה לרווחיו מעל האחוז המותר. לדוגמא: חקלאי זקוק לתשומה מסוימת לטון מוצריו. הוא רשאי להרוויח על עלות היצור עוד 20%. סוחר רוכש מוצר כדי למכור אותו הלאה: הוא רשאי להוסיף

עד 20% תוספת על מחיר רכישתו ותשומותיו התפעוליות, כולל פחת סביר¹⁷. נותן שרות כשלהו¹⁸ אינו יכול לקבוע תעריף גבוה מעל 20% ממתחרהו הזול בשוק. מצד שני, מי שקובע רווח של 100% ישלם מס הכנסה של 80% (כי 20% מותרים), ומי שמרוויח 200% ישלם מס וקנס השווים 180% מהכנסתו.

כן יש לקבוע תעריף מקובל לשעת עבודה של פועל, של פקיד של נותן שרות ושל מומחה. שוב, הפער בין המחירים השונים לא יגדל מ-30% אחוז.

יתכן כי צריך להחריג משיטה זו כל מוצרי העלית, כי באלה המוצר העיקרי הנקנה הוא התדמית ולא המוצר או השרות עצמו. למשל, כל המוכר מכונית ירוויח עד 20% תוספת על תשומותיו; אבל המוכר מכונית מסוג רולס רויס אינו מוגבל ברווחיו וישלם רק 20% מס הכנסה: אין מחיר אמיתי ואין מחיר שוק ליוקרה ולתדמית בעיני הקונה עצמו. ואולם, לא יתכן למצוא רק "דירות פאר", כפי שרואים היום. "פאר", "יוקרה" ו"תדמית" העולים על 5% מנפח השוק על אותו המוצר או אותו השרות כבר אינם כאלה, אלא הם הונאה פרסומית בלבד וחייבים במס חריג.

אגב כך, אין להרשות סך מיסים, ישירים או עקיפים גם יחד, העולה על 20%, ליחידים – בין שכירים, בין עצמאים – ולאגודים השונים גם יחד.

דבר אחרון בנושא: כל זה תקף אך ורק כאשר כל האזרחים וכל התושבים משלמים בפועל את מיסיהם. ברגע שאחד משתמט, באותו הרגע השוק יוצא מאיזון והשיטה מתמוטטת. השאלה המעניינת בהקשר זה היא האם אנחנו סומכים על עצמנו – ועל האחרים, כי יש לזכור שאני "אחר" לזולתי – לנהוג בהגינות ובתמימות בנושא. במילים אחרות: כל עוד קיימות בינינו אוכלוסיות התופסות את עצמן נבדלות מהמדינה והחברה או לעומתיות כלפיהן, הצעתי זו אינה ברית קיימות.

מוסר בכלכלה?

חברה צרכנית אינה עוסקת במוסר, היא עוסקת רק במילוי שיגעונותיו של הלקוח ובניצול המערכת והזולת עד כמה שניתן. צריך לזכור שמוסר כמעט בוודאות מניח צד חיצוני, אחרת מדובר בכוחנות ולא בהרבה יותר מכך¹⁹.

חברה צרכנית מתעסקת ב"בא לי" ויוצרת חוסר סבלנות. חופש הפרט מנוגד לצורך הכלל בלא מעט מקרים, אך בני האדם אמורים להיות בעלי חיים חברתיים מטבעם ואילו חברה צרכנית היא למעשה מנוגדת לטבע האנושי הבסיסי הזה. זו הסיבה שהיא מתקיימת רק אצל עשירים עם עודפים רבים, כולל עודף מדומה של בני אדם משרתים.

¹⁷ היום, הרווח המקובל מתחיל במאה אחוזים ומגיע גם לשבע מאות אחוז יותר מהעלות הראשונית – ואולי אף יותר. כאשר סוחר מציע הנחה של שלושים אחוז, משמע הוא "מסתפק" ברווח של ארבע מאות אחוז בלבד...

¹⁸ הכוונה היא בעל מוסד, עורך דין או מתווך גם יחד, וכדמה בעלי מקצועות.

¹⁹ צד חיצוני אומר אלו-הים, כנראה, לא מערכת משפט או הממשלה, שגם הן סוג של כוחנות ערטילאית.

כלכלה מקבילה

ההלך החוקי במדינת ישראל הוא השקל החדש. אך זה אינו מוכר על ידי רוב הבנקים בארץ, בוודאי לא ברוב הערים: אפשר לקבל מזומנים בשקלים מהחור בקיר, אין אפשרות להפקיד או למשוך מזומנים בקופה בסניפי רוב הבנקים: אין קופה ואין קופאי. יוצאות מכך שתי תופעות עיקריות.

הראשונה לאומית: הנהלות הבנקים בישראל מתכששות למעשה למדינתן ואינן רוצות בניהולה התקין והפשוט. בתירוץ של מלחמה בהון השחור, נוצרות שתי כלכלות מקבילות: הראשונה זו האלקטרונית, מפוקחת ומאוד לא נוחה, כי אין לצפות לכל אפשרות מראש וגם כי לפקידים מובחרים ניתנה האפשרות לחסום פעילות אלקטרונית של אזרחים בתנאים מסוימים, והם אינם ששים לתקן. הכלכלה השניה מתנהלת במזומן, והיא חור שחור אחד גדול ומעודד עבירות, זיופים ובריונות כגון דמי חסות.

קיים פתרון למצב שגוי זה, יציר מוחנו הקודח: שמעתי שבמדינה אחת לפחות פשוט ביטלו את המזומנים כליל, אבל בו זמנית חילקו כולם מכשירים או יישומים המאפשרים העברות כספים ללא בעיה. פושט יד בקרן רחוב מציג לקהל את הקוד הפרטי שלו וכל החפץ לתרום לו נעזר בקוד זה, ללא עמלה²⁰, להעברת הנדבה שלו. ואין לאף פקיד זכות להגביל חשבון לגמרי (כן ניתן להגביל פעולות מסוימות).

בנושא זה, מדינת ישראל בחרה להתנהג רע.

הכסף הלך לאיבוד

לפעמים טועים בהבנה, ברישום או בהקלדה – לעיתים בשלושתם גם יחד. כספים מופקדים במוסד כספי כלשהו עלולים לסבול מתופעות כאלה וכתוצאה מכך הם מנותבים לחשבונות מעבר כאלה ואחרים. רוב המוסדות הפיננסיים משתדלים לאפס את החשבונות האלה מדי יום... ולפעמים "שוכחים" להשתדל לחפש את סיבת הטעות במשך ימים שלמים – או לתמיד. במקרים אלה אחד הצדדים (המפקיד או המקבל) אמור לחוש בבעיה ולדרוש חקירה ופתרון, ורק אז נערכת חקירה. הבעיה היא שאין בודקים, כי "ברור" שהכול מסודר ונכון, ומוסדות הכספים מלאים בבדיקות ואיזונים. בדיקות על ידי הלקוחות מבוקשות רק כאשר רוצים ליהנות מכספים, שפתאום לא נמצאים, לרוב אחרי עשרות שנים של אמון במערכת.

ובכן, מוסד כספי אשר אינו מרוקן את חשבונות המעבר תוך שבע ימים בלוח השנה, צריך להיות מחויב לפצות את הלקוח הניזוק בחצי אחוז ריבית דריבית מדי שבוע, מרגע ההפקדה ועד לרגע התשלום בפועל.

²⁰ לפחות עד לגובה מסוים של עסקה: אין להרשות לגבות עמלה של כמה שקלים על שימוש בכרטיס כדי לשלם שקל אחד בכניסה לשירותים ציבוריים, למשל, או להבדיל, לשלם למנת פלאפל ומשקה.

יוצרים עוני 1

פנסיה תקציבית לאנ"ש. הכול בסדר, עד שהמדינה לא תוכל לשלם משכורות ופנסיות מרוב חובותיה, ואז תוך שבועות ספורים הבנקים יקרוסו כולם ואפילו העשירים לא ינצלו מהמשבר תוך בריחה לחו"ל.

זכרו מה שקרה ביוון זה מקרוב; נראה שמדינתנו בדרך זו: איני רוצה להוסיף מילה.

יוצרים עוני 2

במבוא לכלכלה, בשיעור תמחור, מלמדים את השיטה הנוכחית לקביעת מחירים לצרכן: מעלים את המחיר כמה שיותר עד לרגע בו לקוחות כבר לא קונים, ואז מורידים 10 אגורות, 10 שקלים וכדומה, כדי להחזיר לקוחות במספר הרצוי. כך מקבלים מחירים מגוחכים של 19.90 ש"ח, 1,490 ש"ח, או 79,990 ש"ח. כלומר, המחיר לא נקבע בהקשר לעלות, להוצאות ולאחוז רווח, אלא בהקשר ליכולת השוק לסבול. זו אחת ההגדרות לגזל.

במילים אחרות, המחיר נקבע כתופעה כוחנית חזירית ונוצרת במודע אינפלציה מצד אחד ועוני מצד שני – במילה "עוני", אני מתכוון לחוסר ברירה או חוסר יכולת לרכוש – וזה קיים גם לגבי מוצרי יסוד כגון מזון בסיסי, שירותים כגון חשמל, אפילו תרופות. הו אז נוצרת אפשרות לשדר כתבה על הזקנים שמוותרים על תרופות כדי לאכול, אז כולם מרגישים רע לכמה דקות... זה לא נוגע למי שגרם לכתבה הדומעת.

לשיטה זו נתנו שמות במוסר, ואף אחד מהם אינו נשמע כמו "הוגן" או "צודק".

יוצרים עוני 3

בצעירותי אכלנו במשך חודשים בשר ריאות או גרונות עוף, עם מעט ירקות והרבה אורז, רק בשתות (שאר השנה, בלי טעם בשר כלל, אבל זה לא הנושא כאן). פעם היה לחם אחד, ואפשר היה לקנות חצי לחם במכולת. היום, מתברר ששוורים נושמים ללא ריאות ועופות גדלים בלי צוואר. לא ראיתי ברווז כבר שנים.

עדיין אין אפשרות לקנות שתי פרוסות לחם עטופות צלופן בעשרה שקל, אולם כבר מוכרים סיגריות בודדות: זו קידמה של ממש.

יוצרים עוני 4

כאשר בבית דין לעבודה נקבע שלא אזכה בהחזר הוצאות נסיעה למען מעבידי ולקוחותיו ברכבי – שבשנה אחת כלו את כל חסכוני – כי הייתי "טיפש להישאר במקום העבודה הזה" כדי לקבל משכורת בתקופת מיתון, התערער קשות אמוני במערכת המשפט. כאשר בית משפט אחר קבע שעלי לשלם ארנונה על מחסן שהחזרתי את מפתחותיו שנה קודם למנהל החברה הכלכלית של המועצה המקומית, הפנמתי שבמערכת הנוכחית אין לא דין ולא צדק – כן יש בה בריונות שמטרתה לנצל כל מי שניתן ולהתעמר עליו, והבנתי שאין

סיכוי ליושר בארץ²¹ בשיטה הנוכחית. כאשר חשתי את ההבדלים בגישה של שלטונות המיסים וה"רגולציה" ושל המערכת הבנקאית בין שכיר לבין עצמאי, התברר לי שמדינת ישראל, על מנגנוניה השונים, מעדיפה פתרונות קלים תוך כפיית כשלון (לרוב על עצמאים מתחילים²²) על כל חריג מהעצלות המקובלת ורוצה ליצור עניים ונכשלים בכוח כדי שתוכל אחר כך "לטפל" בהם – או לא. ברור שמדינת ישראל על פקידיה הנפלאים, אינה סובלת לא הצלחה ולא כישלון של יזמים, גם לא הצלחה של פקידיה עצמה: נראה שמדינתנו מסכימה עם בינוניות בלבד ודורסת כל חריגה מהבינוני ה"רגיל".

מגוון

קיימת שיטה גרמנית להציע מיטה: הסדין התחתון עם גומי והסדין העליון והשמיכה מונחת על המיטה; וקיימת השיטה הצרפתית, בה המזרן כפול והסדינים והשמיכות מקופלים מתחת למזרן העליון²³; בארץ, יצרני הסדינים מכירים רק את השיטה הגרמנית.

קיימות שיטות שונות של חיתוך בשר בקר: אני מכיר חיתוך אמריקאי, חיתוך צרפתי, חיתוך גרמני, וחיתוך ארגנטינאי. כל חיתוך מדגיש חלקי בשר מסוימים לצורות ביסול שונות. בארץ, אפילו אם מבקשים, הקצב לרוב אינו יודע על מה מדובר.

עברית בכתב חסר מאפשר לטעות במובן מילה²⁴ – או מאפשר הפלגה בדמיון. כתיב מלא משכיח את שורש המילים, מגביל ובו זמנית מטעה²⁵.

עוני הוא לא רק חוסר אפשרות לרכוש דברים בסיסיים; עוני הוא חוסר מגוון וחוסר בחירה; עוני הוא הסרת אפשרות לטעות. במילים אחרות, בהכרח חוסר דמוקרטיה, פיקוח והגנות יתר יוצרים עוני.

הידעת שרק בגליל הקימו 24 מחלבות שונות, שיוצרות גבינות שונות? כמה מחלבות מציגות את מרכולתן בסופר הרגיל שלך?

משוב או שאלות למשאל-עם לא רשמי בעמה נושאים כלכליים

אם דברי נראים לך, וגם אם לאו, כאזרח (או אזרחית) וריבון במדינתך שברצונך להשפיע, טוב לענות לשאלון משאל-העם הלא רשמי להלן. נא להעתיק את השאלות, למחוק את התשובות המיותרות ובכך לסמן את תשובתך האישית ולשלוח כקובץ word קטן לכתובת הדוא"ל kirtsonenu@walla.co.il לשם חישוב סטטיסטי בראש חודש, אשר ישלח למרכז מחקר ומידע של כנסת ישראל במטרה לאפשר גישה אליו לכלל. סיכום המשובים ישלח כל ראש חודש למרכז

²¹ בכל זאת, הכרתי זוג עורכי דין ישרים כסרגל. יתכן ועוד כאלה קיימים, אך פגשתי הרבה יותר אנשי משפט לא ראויים. פגשתי גם שני פקידים בנק אחד ישרים ורחומים; לב כל האחרים דומה לאבן ורוע היא תכונתם הבולטת. גם לא פגשתי איש ביטוח שמספק מידע מלא על ההתחלה.

²² איך קורה שהסטטיסטיקה אומרת שכל הפקידים מוצלחים, נשארים בתפקידם ומתקדמים, בעוד כחצי מהעצמאים אינם שורדים כלכלית מעבר לשנה הראשונה?

²³ שיטה זו מקנה ביטחון בשינה אצל המבוגר כמו לתינוק מחותל ומאפשרת שינה רגועה יותר.

²⁴ "ספר": מדובר בחפץ? בבעל מקצוע? באזור?

²⁵ "שירות" הוא ריבוי של שירה, אמת?

המידע והמחקר של הכנסת במטרה להפוך אותו נגיש לכל, ובראש ובראשונה לחברי הכנסת ולממשלה.

השאלות מבקשות להתייחס למדינת ישראל של חלומותיך ותקוותיך, ממש **לא** של אילוצים או של מציאות! רצוי לענות לפי רצונך לתיקון העתיד, ללא התחשבות בעמדה מפלגתית או דתית, או בהשפעת כלי תקשורת או כל מי שמנסים להשפיע עליך.

שאלון משאל-עם 28 בעיקר כלכלה

28-1	האם נכון לקבוע שרק משרד החינוך ישלם שכר לכל מי שמועסק בבתי הספר?	כן	לא	דלג
28-2	האם נכון להעניק למנהלי בתי הספר תקציב 'נוסף' לפעילויות חינוכיות החורגות מלימודי הליבה – ולאפשר לו שליטה בלעדית בו?	כן	לא	דלג
28-3	האם נכון לפטר פקיד שאינו משלם חשבונית ספק במהלך החודש השוטף?	כן	לא	דלג
28-4	האם נכון להוסיף 1% (מצטבר) לשכר של עובד ששכרו עוקב?	כן	לא	דלג
28-5	אם העיקוב בתשלום שכר לעובד נובע משביתה, האם נכון להשית את תוספת התשלום על הגוף השובת?	כן	לא	דלג
28-6	האם נכון לקבוע שאסור לכל גוף ממשלתי לתכנן הוצאות מעבר להכנסות הצפויות בשנה הקרובה?	כן	לא	דלג
28-7	האם נכון לקבוע שסוחר המרוויח מעל 20% סך הוצאותיו יתחייב בתוספת מס באחוז החורג מהתוספת המורשית?	כן	לא	דלג
28-8	האם נכון לקבוע שאדם המחזיק רכב פחות מחמש שנים (או נסע בו פחות מעשרים אלף קילומטר) חייב לשלם כפל ביטוח?	כן	לא	דלג
28-9	האם נכון לחייב 10% מערך הרכוש העודף, מס רכוש נוסף כל המחזיק בבעלות על יותר משלוש דירות/בתים?	כן	לא	דלג
28-10	האם נכון שהמדינה תפצה כל המקבל פרסומת לא מוזמנת בעשרת אלפי שקלים?	כן	לא	דלג
28-11	האם נכון להגביל את גובה הפנסיה התקציבית לגובה השכר הממוצע במשק?	כן	לא	דלג
28-12	האם נכון לבטל את כל החברות העות'מניות, כי הן לכאורה פטורות מכל דיווח?	כן	לא	דלג
28-13	האם נכון לקבוע שבעל שליטה על יצור מוצר כלשהו אינו רשאי לעסוק גם ביבוא מוצר דומה?	כן	לא	דלג
28-14	האם נכון לקבוע שכל מוסד כספי חייב לקבל את ההליך החוקי במדינה: מזומנים.	כן	לא	דלג
28-15	תפריט מוקלט: האם נכון לחייב את בעל ההקלות ולא את המתקשר הנואש בעבור זמן ההקלטה?	כן	לא	דלג
28-16	האם נכון לקבוע שהחברות במועצה (לכל דבר) תהיה רצונית בלבד (לא חובה)?	כן	לא	דלג
28-17	האם נכון למדינה להפסיק לתקצב מועצות ענפיות מקצועיות (לכל דבר)?	כן	לא	דלג
28-18	האם נכון ורצוי לאפשר "בחירת תקצוב" בגובה 1% מסך המיסים האישיים של אזרח?	כן	לא	דלג